

24 november 2020

Göteborgs Stad – granskning av finansverksamheten

Inledning

Den pågående Coronapandemin är inte bara ett hot mot liv och hälsa utan den drabbar också landets kommuner och regioner hårt ekonomiskt. Organisationen Sveriges Kommuner och Regioner förutspådde våren 2020 att kommunernas och regionernas skatteintäkter kommer att minska med 11 miljarder år 2020 och enligt organisationen kommer det att dröja till åtminstone 2023 innan konjunkturen kan betecknas som normal.

Landets kommuner och regioner stod redan innan pandemin inför stora ekonomiska utmaningar. Den kanske största utmaningen är vad Sveriges Kommuner och Regioner kallar det ”demografiska trycket”. Med detta menas att de demografiska behoven ökar snabbare än sysselsättningen i befolkningen och därmed snabbare än de kommunala skatteintäkterna. Detta medför att kostnaderna stiger snabbare än intäkterna. Utöver skatter, som i snitt står för 82 procent av kommunernas och regionernas intäkter, finansieras verksamheter och investeringar av taxor, statsbidrag, försäljningar, vinster från kommunala bolag och inte minst lån. Totalt ökade kommunsektorns låneskuld med 52 miljarder kronor under 2018, eller med 8,6 procent, och prognosen var redan innan pandemin att låneskulden kommer att öka och att dess tillväxttakt kommer att vara fortsatt hög.

Denna trend är inte unik för resten av Sverige utan gäller i hög grad även för Göteborg. I stadens budget för 2020 – som beslutades innan Coronapandemins utbrott – framgår att staden under en för lång tid har haft en för låg investeringstakt och att den kommunala servicen därmed inte har byggts ut i tillräcklig omfattning. Medan budgeten understryker att kommande investeringar måste göras utan att undergräva stadens ekonomi, och med en rimlig grad av egenfinansiering, framhåller den att lånebehovet beräknas uppgå till 65 miljarder den kommande tioårsperioden. Detta kräver en väl fungerande finansiering och en ordnad finansverksamhet.

Kommunfullmäktige beslutade den 16 april 2020 om en reviderad riktlinje för stadens finansverksamhet. Riktlinjen beskriver organisationen och ansvarsfördelningen för finansverksamheten, hur olika sorters risker förknippade med finansverksamheten ska hanteras samt hur verksamheten ska styras, kontrolleras och följas upp. Sammantaget ska den finansiella verksamheten bidra till god ekonomisk hushållning genom att bland annat trygga tillgången till kapital, skapa förutsägbara och låga räntekostnader och utnyttja stordriftsfördelar vid upplåning.

Mot bakgrund av det rådande ekonomiska läget i både landet och staden och beaktat att riktlinjen är förhållandevis ny uppmärksammar den här granskningen om stadens finansverksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Rapportsammandraget baserar sig på rapporten *Göteborgs Stad – Granskning av finansverksamheten* som finns på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Utgångspunkter i granskningen

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt att Göteborgs Stads finansverksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

För att besvara syftet har granskningen uppmärksammat följande fyra områden:

- om stadens riktlinje för finansverksamheten är utformad på ett ändamålsenligt sätt
- om styrningen och organisationen av finansverksamheten är ändamålsenlig
- om finansverksamheten följs upp på ett ändamålsenligt sätt
- om stadens upplåning och placeringar sker i enlighet med riktlinjen.

Granskningen omfattar kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen omfattas av två skäl: dels för att finansavdelningen, som en del av stadsledningskontoret, lyder under kommunstyrelsen, dels för att kommunstyrelsen bereder stadens styrande dokument för kommunfullmäktige, inklusive riktlinjen för finansverksamheten

Iakttagelser och bedömningar

Stadsrevisionen bedömer att kommunstyrelsen i allt väsentligt har säkerställt att stadens finansverksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt att riktlinjen för finansverksamheten är ändamålsenlig. Med detta sagt bedömer vi ändå att det finns förbättringsområden.

Finansriktlinjens riskmandat bör förtydligas

Den nyligen beslutade riktlinjen syftar till att klargöra organisationen och ansvarsfördelningen inom staden, fastlägga riskramar samt tydliggöra hur finansverksamheten ska styras, kontrolleras och följas upp. Vad gäller riktlinjens utformning visar granskningen att enstaka riskmandat och riskramar är formulerade med begrepp som *bör* snarar än *ska*. Vi bedömer att den typen av formuleringar riskerar att skapa otydlighet med avseende på hur de risker som identifieras i riktlinjen ska hanteras. Vi anser att kommunstyrelsen behöver tydliggöra de riskmandat och riskramar som är formulerade i bör-termer.

Riktlinjen bör årligen fastställas av kommunfullmäktige

Av granskningen framgår att finanschefen genomför en årlig aktualitetsprövning av riktlinjen för finansverksamheten men att denna inte behandlas av kommunfullmäktige. Vi bedömer att det finns fördelar med att väsentliga styrande dokument, såsom riktlinjen för finansverksamheten, årligen fastställs av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen behöver tydliggöra delegationsförteckningen

Granskningen visar att kommunstyrelsen har vidaredelegerat till kommunstyrelsens arbetsutskott att utfärda ”kompletterande föreskrifter” avseende finansriktlinjen. Av granskningen framgår att det inte är tydligt vad kommunstyrelsen i delegationsförteckningen avser med kompletterande föreskrifter. Enligt kommunallagen kan kommunfullmäktige inte i avgörande delar överlåta till kommunstyrelsen att bestämma innehållet i en finanspolicy, eller i detta fall en finansriktlinje. Vi anser därför att kommunstyrelsen behöver tydliggöra vad som menas med kompletterande föreskrifter.

Rapporteringen av avvikelser kan utvecklas

Avslutningsvis visar granskningen att det saknas dokumenterade anvisningar som tydliggör hur, om och när avvikelser som identifieras av finanschefen i den löpande uppföljningen omgående ska eskaleras och rapporteras inom staden. Vi bedömer att sådana anvisningar skulle kunna stärka den interna styrningen och kontrollen av stadens finansverksamhet.

*

Sammanfattningsvis rekommenderar vi kommunstyrelsen att beakta de iakttagelser och bedömningar som framkommer i granskningen av finansverksamheten.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6, Göteborg

Kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen